

## *Demokratins grundsatser*

AV HERBERT TINGSTEN

Ur samtidens synvinkel te sig tre skilda former av statsstyrelse väsentliga.

Efter absolutismens tillbakaträngande genom folk-rörelser, som symboliseras av den stora franska revolutionen, härskade i de flesta europeiska stater en ordning, som kan kännetecknas med ordet privilegiestat. Vissa personer eller persongrupper tillerkändes ett speciellt inflytande på statsstyrelsen, samtidigt som ett mått av medborgerlig frihet och folklig delaktighet i det politiska arbetet erkändes. Man utgick från att med bestämda egenskaper eller en bestämd social eller ekonomisk ställning följde en särskild förmåga att fatta statsintresset och att sålunda handla till det helas bästa. Börd, förmögenhet, bildning och ämbetsinnehav betraktades som politiska kvalifikationsgrunder. Dessa grundsatser kommo till uttryck på olika sätt: i den personliga makt, som gavs åt en arvskonung, i upprättandet av överhus, vari medlemskapet var beroende av

börden, i censusbestämmelser, som uteslöto de fattigare folkgrupperna från rösträtt, i graderade röstskalor, som gävo de förmögnare eller mera bildade särskilt inflytande på representationens sammansättning, i en praxis, som fränkände parlamentet befogenhet att påverka regeringens sammansättning och verksamhet. De oreprenterade folkgruppernas politiska uppfattning kunde inom en vid ram klarläggas genom pressen och den offentliga diskussionen. Många av privilegiestatens anhängare sågo i ett system av medborgerliga friheter ett nödvändigt komplement till den försvarade regimen.

Detta »blandade», i kompromissens tecken utformade statsskick var praktiskt och teoretiskt svårt att upprätthålla. De undanskjutna folkgrupperna krävde politiskt likaberättigande och detta krav växte i styrka med den stigande folkupplysningen, industrialiseringen och nödvändigheten av att ersätta den gammalliberala ekonomiska politiken med statlig reglering och kontroll. Sedan de före den franska revolutionen härskande idéerna om kungadömet av Guds nåde och om den sociala hierarkiens naturliga och organiska karaktär övergivits, fanns ingen fast ideologisk utgångspunkt för hävdandet av de »högre» minoriteternas politiska särställning. Man trodde icke längre på arvkonungens eller adelns eller de förmögnares speciella förmåga att bedöma statens intressen; deras rättigheter började betraktas som oförtjänta, endast av traditionen och maktpositionen uppehållna privilegier. Exemplet

från Förenta staterna, där en utsträckt folkstyrelse upprättats som en konsekvens av det i frihetens och jämlikhetens namn förda befrielsekriget mot England, sporrade folkrörelserna i Europa. Steg för steg bröt den moderna demokratien igenom. Monarkien avskaffades eller monarken miste sin självständiga makt genom ett parlamentariskt system, överhusen demokratiserades eller fingo sina befogenheter beskurna, rösträtten till representationen eller den viktigaste av dess avdelningar blev allmän och lika, de medborgerliga friheterna precisades och utbyggdes. Å ena sidan avskaffades privilegier, å andra sidan utsträcktes rättigheter, som tidigare varit förbehållna vissa grupper, till alla medborgare. I Sverige var vid sekelskiftet första kammaren byggd på en kommunal röstskala, som garanterade de mera välställda grupperna en bestämmande ställning, medan rösträtten vid andra kammarvalen var begränsad till 25—30 procent av de vuxna männen; tjugu år senare rådde lika kommunal rösträtt och alla vuxna män och kvinnor ägde att delta i valen till andra kammaren. Åren efter världskriget betecknade demokratiseringsprocessens kulmination; i så gott som alla europeiska stater godtogos folkstyrelsens grundsatser.

Den moderna diktatur, som sedermera bliit härskande i större delen av Europa, skiljer sig lika klart från den gamla privilegiestaten som från demokratien. Börd, förmögenhet och bildning tillerkännas i princip ingen särställning i statsstyrelsen, röst-

rätten är allmän, och statsledningen handhas av personer, som äro, eller i varje fall påstås vara folkmajoritetens förtroendemän. På dessa punkter anknyter man helt till folkstyrelsens principer. Men medan enligt demokratiens grundsatser folket oberoende av staten och dess organ fritt skall välja representanter och därmed ange riktlinjerna för styrelsen, är i diktaturen folket genom undertryckandet av de medborgerliga friheterna och den offentliga propagandan alltigenom dirigerat av statsledningen. Den styrande politiska riktningen har identifierat sig med staten, har genom ett system av maktkoncentration, likriktning och kontroll sökt trygga sitt kvarstannande vid styret. Sätillvida liknar detta system den gamla privilegiestatens, som makten reserveras för vissa grupper. Men dessa grupper legitimeras icke genom vissa egenskaper eller situationer (börd, inkomst) utan direkt sammanhang med det politiska arbetet. De rättfärdiga sitt välde med politisk åskådning och politisk förmåga. Då maktövertagandet skedde, vare sig i legalt-demokratiska eller revolutionära former, ställdes åskådningen i förgrunden. Det gällde att utifrån en bestämd, såsom absolut riktig eller åtminstone för vederbörande folk lämpad uppfattning organisera staten och att från allt inflytande utesluta de riktningar, som företrädde vad man betraktade som farliga åsikter. Men allteftersom den nya regimen stabiliserats, har tanken på den politiska eliten trängt i förgrunden. De partier, och



framför allt de enskilda ledare, som genomfört eller fullföljt den socialistiska eller nationella revolutionen, anses äga en politisk förmåga, som gör dem ensamma skickade att styra. Mot demokratiens frihets- och jämlikhetsprinciper ställas idéer om stark ledning och hierarkisk organisation.

\*

Den moderna demokratin har propagerats och försvarats utifrån skilda principer. Den har betraktats som en konsekvens av grundsatserna om medborgerlig frihet och social jämlikhet. Enligt den naturrättsligt färgade personlighetsprincipen har en ovillkorlig rätt till andel i statsmakten ansetts tillkomma varje medborgare. Från engelsk utilitarism härstammar tanken, att allas intresse bäst främjas genom det politiska likaberättigandet. Var och en förutsättes handla i sitt eget intresse, och totalresultatet antas bli ett handlande i allas intresse. Dylika försök att ge en allmängiltig och absolut motivering för demokratin äro i senare diskussion mindre framträdande. Mera praktiska och begränsade synpunkter ha varit av större betydelse. De företrädesrättigheter, som tillkommo vissa samhällsgrupper i den äldre privilegiestaten, ha betraktats endast som värn för dessa gruppers sociala och ekonomiska intressen. Införandet av lika rätt för alla har framstått som ett sätt att trygga samhällsfreden; då var och en på laglig väg kan göra sin

uppfattning gällande, skulle, har man sagt, förutsättningarna för våldsamma konflikter inom samhället försvinna. Folkstyrelsen har krävts som en metod att genomföra bestämda reformer eller till och med att realisera en allmän politisk åskådning. Liberalismen och socialismen ha sålunda kunnat betrakta demokratien som ett medel att uppnå en politisk ordning, som antagits ligga i det stora flertalets intresse.

I den svenska debatten under striden för demokratiens fullständiggande i början av 1900-talet spelade mera närliggande praktiskt-politiska synpunkter huvudrollen. Motiveringen för demokratien bestod till stor del i kritik av den begränsade eller graderade rösträtten. Detta sammanhänge med att den demokratiska rörelsen i Sverige — såsom en annan uppsats i denna skrift mera utförligt uppvisar — anknöt till åldriga traditioner av medborgerlig frihet och viss folklig självstyrelse. Demokratiseringen fick, med andra ord, till stor del karaktären av en utbyggnad av grundsatser, som redan tidigare präglat det svenska samhället. Parlamentarismen och den allmänna rösträtten voro de paroller, under vilka folkstyrelsen fulländades. I vissa hänseenden utvecklades visserligen garantierna för den medborgerliga friheten i samband med demokratiseringsprocessen, men i huvudsak hade denna sida av den demokratiska åskådningen redan förverkligats. Den fullständiga svenska folkstyrelsen utgick från en rättsstat av ovanlig fasthet och

med starka inslag av folkligt deltagande i styrelsen.

Vill man bedöma en demokratis verkningssätt är det nödvändigt att i första hand utgå från de principer som ligga i själva demokratiens begrepp. De kunna betecknas som majoritetsprincipen och toleransprincipen.

Majoritetsprincipen har varit det demokratiska systemets främsta vapen i striden mot privilegiestaten. Då ingen person eller grupp tillerkänts en speciell förmåga att tolka det allmänna intresset, har avgörandet genom en majoritet, vare sig inom folket eller inom den folkvalda representationen, varit den naturliga formen för samhälleliga beslut. Denna majoritetsprincip kan synas enkel och oproblematisk, men dess användning bygger i själva verket på en rad förutsättningar, som icke alltid varit för handen.

Principen förutsätter politisk upplysning, politiska åsikter och politisk aktivitet hos väljarna; i annat fall blir den en formel utan innehåll. Den politiska verksamheten kan bli en strid mellan olika persongrupper, som i grunden icke representera väljarna, eftersom dessa sakna politiskt intresse. De formellt folkvalda representanterna kunna i realiteten bli ombud för små, men kapitalstarka och aktiva intressen, som i särskilda hänseenden kunna utnyttja statsmakten till sin fördel. Korruptionen kan bli en makt av första ordningen, en produkt av flertalets politiska likgiltighet. De främsta

exemplen på en sådan urartning av demokratin erbjuda delstaterna och kommunerna i Amerikas Förenta stater under något äldre skeden; trots genomförd formell demokrati har man här kunnat klaga över brist på egentlig folkstyrelse. Föreställningen om demokratin som en förklädnad för plutokratien stannar framför allt från ofta färglagda och överdrivna, men i viktiga punkter verifierbara skildringar av äldre amerikansk politik. I än mera tillspetsad form har svårigheten att tillämpa en demokratisk författning genom ett folk med ringa politisk upplysning och politiskt intresse framträtt i en rad syd- och mellan-amerikanska stater. I vissa stater ha under årtionden de politiska valen utgjort blott en formalitet, varigenom en framgångsrik revoltledare bekräftats i sin självtagna ställning.

De antydda svårigheterna kunna för Sveriges — liksom för många andra demokratiers — vidkommande sägas sakna varje betydelse. Då demokratin fullständigt genomfördes i vårt land hade en jämförelsevis effektiv folkundervisning förefunnits sedan årtionden. Politisk erfarenhet hade vunnits genom den kommunala självstyrelsen och genom de stora folkrörelserna, opinionerna hade väckts och utbildats genom stora kring idéer och allmänna gruppintressen formerade partier. De tendenser till korruption i vidare och trängre mening, som stundom vanställt den oförmedlat införda folkstyrelsen, ha i Sverige, där demokratin utvecklades ur en

traditionell rättsstat, icke förmärkts. De få fall av politisk oredlighet, som förekommit, ha varit alltför isolerade för att bilda angreppspunkter av värde för demokratiens motståndare. Det bör tilläggas, att bestickning och korruption kan väntas bli ojämförligt mera effektivt beivrad i demokratien, där pressen är fri och förvaltningen kan angripas av alla, än i stater där en total sekretess omger handlingar, vilkas yppande antas utgöra en fara för regimen.

I nära samband med majoritetsprincipen står kravet på en viss bestämdhet och stabilitet i viljeriktningen hos folkrepresentationens flertal. Om i en parlamentarisk stat detta krav icke uppfylles blir följden i regel täta regeringskriser och bristande effektivitet i representationens arbete. Särskilt sättes demokratien i fara då små partier eller grupper utan starkare förankring bland väljarna inta en utslagsgivande mellanställning, ty resultatet härav blir, att endast en minoritet av folket känner sig direkt solidarisk med statsstyrelsens politik; även om denna politik kan betecknas som ett slags medelproportional mellan skilda riktningar, blir den kritiserad av partier, som omfatta en majoritet av folket, och ett allmänt missnöje uppstår lätt mot en folkstyrelse som i praktiken innebär en styrelse av en minoritet. Särskilt i Frankrike och i Tyskland efter Weimarrepubliken voro dylika förhållanden av betydelse för en den demokratiska opinionens försvagande. Att under senare år i Sverige den poli-

tiska stabiliteten varit utomordentligt stor behöver knappast understrykas. Men även tidigare, då minoritetsparlamentarism rådde och då regeringarnas livslängd var relativt kort, blevo de skadliga inflytelserna härav mycket begränsade. Den effektivitet, som utmärker den svenska utredningsorganisationen och den svenska riksdagens arbetssätt, möjliggjorde, i förening med partiernas vilja till uppgörelse och samförstånd, ett energiskt lagstiftningsarbete även under detta skede.

Under striderna för demokratin tänkte man sig icke, att majoritetsprincipen skulle kunna förvandlas till ett vapen mot folkstyrelsen. Att majoriteten önskade demokrati framstod som en självklarhet; just ur denna synpunkt trodde man sig kunna utgå från att demokratin vore ett värn för samhällsfreden. De ytterligt skarpa motsättningar, som utmärkte det politiska livet i en rad stater efter världskriget 1914—1918 och som kulminerade i diktaturens upprättande, visade det godtyckliga i denna uppfattning. Partier uppträdde som i hägn av demokratin och med de medel denna avvisade bekämpade folkstyrelsen. Klarast markerades dessa paradoxala tendenser i Tyskland, där i stat efter stat — främst Tyska riket och Preussen — de varandra bekämpande antidemokratiska partierna, nationalsocialister och kommunister, vid fria val vunno en majoritet inom väljarkåren.

I vårt land har utvecklingen gått i motsatt riktning. Demokratien infördes under principiellt mot-

stånd från den svenska högern, och den betraktades av en stor del av socialdemokratien såsom i första rummet ett medel att realisera partiets sociala åskådning. Efter tjugu år stå alla de större partierna på demokratiens grund och en nationellt demokratisk åskådning för dem samman till gemensamt handlande. I grunden är detta det bästa beviset på att demokratien varit framgångsrik i Sverige.

Den avgörande skillnaden mellan demokrati och diktatur ligger däri, att enligt demokratiens grundsatser majoritetsprincipens värde måste modifieras av principen om frihet och tolerans. Vad härmed menas kan från olika synpunkter uttryckas på skilda sätt. Majoritetens beslut få icke vara av den art att minoriteten förintas. De få icke leda till en sådan motsättning mellan majoritet och minoritet, att den senare vägrar att godkänna själva den demokratiska ordningen; den grundläggande tanken på en värdegemenskap över de politiska tvisterna måste bevaras. Synpunkten kan också sägas innefatta ett krav på att statsåtgärderna icke snabbt och genomgripande förändra den miljö, som tänkes vara förutsättningen för ett fritt politiskt ställningstagande.

I första rummet komma dessa grundsatser till uttryck i de medborgerliga fri- och rättigheter som äro förbundna med det demokratiska systemet. Medborgarna skola obundna av staten kunna bilda sig en mening, de skola kunna fritt verka för politiska, religiösa och andra åsikter, bilda föreningar

för gemensamma syften, församla sig till debatter och meningsyttringar, överlägga om offentliga angelägenheter och kritisera styresmän och myndigheter. Bestämmelser härom äro i flera demokratier inskrivna i själva författningen och ha därigenom givits en särskild helgd; i vårt land äro frihetsreglerna delvis antydda i regeringsformen (särskilt § 16), men i stor utsträckning ha de utbildats genom lagstiftning och praxis. Till frihetsbestämmelserna anknyta de föreskrifter, enligt vilka regelbundna, av staten kontrollerade, men icke av staten dirigerade val skola äga rum. Om en majoritet säkrar sitt välde genom att undertrycka oppositionella meningsyttringar och avskaffar de fria valen, är en diktatur för handen likaväl som om en minoritet på revolutionär väg erövrar statsmakten. Endast mot riktningar som själva förkunna ofrihet och intolerans kan den demokratiska staten inom vissa gränser inskrida i frihetens och toleransens intresse. Den ledande grundsatsen är att majoriteten icke skall hindra minoriteten att förvandlas till majoritet.

Toleranssynpunkten framträder också i de flesta demokratier i regler som försvåra beslut i frågor av särskilt central karaktär. Man söker på detta sätt skapa ett värn mot en tillfällig majoritets allenastyre. De grundläggande bestämmelserna om statsorganisationen givas i grundlagar som icke kunna ändras annat än genom upprepade beslut eller eljest enligt kvalificerade villkor. Enligt makt-



fördelningsprincipen fördelas statsmakten på skilda organ, vilka, ehuru de alla utgå från folket, genom skilda valsätt och valperioder komma att garantera kontinuitet i utvecklingen. Mest fulländat är detta system genomfört i Förenta staterna där man vid författningens utarbetande systematiskt inriktade sig på att genom en uppdelning av statsmakten på president, senat och representanthus begränsa majoritetsprincipens betydelse. I åtskilliga demokratier har man sökt vinna det berörda syftet även genom att giva konstitutionell sanktion åt vissa normer av särskild vikt; på detta sätt har man velat trygga exempelvis äganderätten och avtalsfriheten.

Alla bestämmelser av denna art bli dock av ringa värde om icke det politiska arbetet uppbäres av toleransprincipen. Växlande majoriteter och minoriteter måste söka samförstånd och uppgörelser; majoriteten måste kunna modifiera sina krav för att icke ställa minoriteten i oförsonlig opposition, minoriteten måste kunna bära ett nederlag för sina idéer och intressen utan att övergå till angrepp mot själva det demokratiska systemet. Viljan att demokratin skall funktionera måste som en översta norm leda de politiska riktningarnas verksamhet och mildra de motsättningar och konflikter som i ett fritt samhälle äro ofrånkomliga.

Innebörden härav åskådliggöres enklast genom en hänvisning till lösningen av religiösa och nationella motsättningar inom demokratiens ram. Det religiösa problemet har medfört jämförelsevis be-

gränsade svårigheter. Tanken på tolerans i trosfrågor hade i stort sett slagit igenom i västerlandet före demokratiens framträngande. I den äldsta demokratin, Förenta staterna, var en sådan tolerans allmänt erkänd då folkstyrelsen genomfördes, och ett liknande förhållande har förelegat i andra länder. Detta utesluter icke att hårda strider ha uppstått rörande statens förhållande till trossamfunden och att helt skilda system ha upprättats i skilda demokratier. Men själva grundsatsen om en frihetssfär på det religiösa området har godtagits och har kunnat utformas på sådant sätt, att konflikter och konkurrens trosgrupperna emellan icke ha hotat den demokratiska ordningen. I motsats till vad förhållandet var under medeltiden och i början av nyare tiden har under de senaste etthundra femtio åren en gränslinje kunnat dragas mellan politik och religion.

En svårare situation har förelegat då skilda nationaliteter sammanförts i den demokratiska staten. Nationalitetsprincipen, enligt vilken varje folk som känner sig som en enhet och kan åberopa vissa allmänt godtagna förutsättningar för en sådan känsla — såsom historisk, språklig och kulturell gemenskap — har kommit i strid med majoritetsprincipen. I vissa fall har en lösning kunnat vinnas genom skilsmässa; de med samhälligheten missnöjda nationaliteterna ha bildat egna stater eller ha erhållit en självstyrelse som kommit självständigheten nära. I andra fall ha geografiska förhål-

landen eller maktpolitiska hänsyn försvårat eller omöjliggjort en sådan lösning. Riktlinjen har då varit att ge en vidsträckt autonomi åt de nationella minoriteterna under bevarandet av samverkan i väsentliga frågor. Strider på denna punkt inta en betydande plats i den moderna demokratiens historia. Ibland har man lyckats komma fram till uppgörelser, som te sig ideala och definitiva. I den schweiziska staten, som omsluter tre skilda nationaliteter, har på grundval av likaberättigande och en genom det federala systemet möjliggjord autonomi en allt starkare gemenskapskänsla överskyggat de språkliga och traditionella skiljelinjerna. I För-  
enta staterna ha de vita folkgrupperna på likställighetens grund tenderat att smälta samman; frågan om negerbefolkningens ställning är däremot fortfarande ett aktuellt, i huvudsak olöst problem. Det engelska riket har i vissa fall (fransmännen i Kanada, holländarna i Syd-Afrika) visat sig äga förmåga att allt starkare binda nationella minoriteter vid majoriteten.

Motsättningarna i den moderna demokratien ha emellertid väsentligen varit av en annan art. Folkstyrelsen har genomförts i samhällen med en betydande social differentiering och denna differentiering har i stort sett bevarats under demokratien. Här har problemet att förena majoritets- och toleransprinciperna satts på sitt svåraste prov. Stora samhällsgrupper ha krävt en omvälvning, som skulle innebära dels ett samhällslikt ärvande, som var

duktionsmedlen, dels en långtgående ekonomisk och social jämlikhet. Man har till och med hävdad, att först under en sådan ordning verklig demokrati skulle råda; politisk likställighet kunde i realiteten icke finnas utan jämlikhet på andra områden. Å andra sidan har påståtts, att en kollektivistisk organisation icke är tänkbar utan en maktkoncentration, som närmar sig diktaturen, att ett visst mått av ekonomisk frihet är förutsättningen för demokratiens bestånd. På detta sätt har frågan om statskicket förts in i striden mellan skilda sociala åskådningar. I vissa demokratier ha konflikterna stadigt skärpts, till dess att segraren i den inre kampen undertryckt motståndarna och upprättat diktaturen. På andra håll har toleransprincipen triumferat, de extrema riktningarna ha vunnit ringa anslutning, genom från fall till fall beslutade socialpolitiska reformer och andra statsingripanden har man verkat för en successiv social utjämning.

I Sverige ha religions- och nationalitetsstrider saknat all betydelse för demokratiens verksamhet. Den politiska utvecklingen har kännetecknats av en avspänning på dessa områden, som utgjort förutsättningen för och gått jämsides med det allmänna godtagandet av folkstyrelsen. I början av 1900-talet förelågo motsättningar, som vid vissa tillfällen syntes sätta samhällsfreden i fara. Inom stora delar av socialdemokratien kombinerades en försvarsnihilistisk åskådning med en dogmatisk marxism, som i en total omläggning av produktionsordningen såg

det väsentliga målet; inom högern bekämpade man energiskt demokratiseringskravet och vägrade — ofta med stöd av en programmatisk gammalliberalism — att medverka till av folkmajoriteten önskade sociala reformer. Inom båda de stora flygelpartierna har efter folkstyrelsens fullständiga genomförande den moderata riktningen blivit bestämmande. De ideologiska perspektiven, som beteckna en skärpning av striden och en fara för demokratin, ha vikit tillbaka för en uppgörelsepolitik i det principiella samförståndets tecken.

\*

Rousseau motiverade det demokratiska systemet med att den allmänna vilja, som han antog föreligga inom varje utvecklat folk, skulle fastställas genom majoritetsbeslut; han förutsatte att minoriteten utan motstånd skulle godta dylika beslut i känslan av att dess särmening i själva verket berodde på ett misstag rörande den allmänna viljans beskaffenhet. Denna tankegång antyder i sin schematiska tillspetsning något för demokratin väsentligt. Det är nödvändigt att bevara en värdegemenskap, en samhörighetskänsla ovan de politiska striderna, som leder till att besluten icke innebära diktat, utan uppgörelser, och att de grupper, som ställa sig kritiska mot ett bestämt beslut, trots detta äro beredda att erkänna och efterleva det. Demokratien förutsätter samförstånd, och samförstånd kan vin-

nas blott genom ömsesidiga eftergifter. Detta är på en gång folkstyrelsens storhet och dess svaghet. Den kräver hos de enskilda medborgarna å ena sidan politiskt intresse och politisk aktivitet, å andra sidan respekt i handling för andras meningar, den fordrar kraft och förståelse, vilja och tolerans.

Om demokratin lyckas förverkliga sina egna grundsatser, intar den emellertid en särställning bland statsformerna. Ty den utgår från föreställningar, som äro grundläggande för vår kulturkrets. Endast få torde förneka att i och för sig ett samhälle, som bygger på fri samverkan mellan lika-berättigade, är eftersträvansvärt. Även inom privilegiestaten erkändes detta, då det talades om den bristande mogenheten för folkstyrelse. Även inom diktaturen erkännes det, då man åberopar sig på folkets mening och säger sig eftersträva den sanna friheten; målet förklaras ofta vara att nå fram till en sådan folklig enhet, att maktkoncentrationen och undertryckningen kan avvecklas. Den folkstyrelse som är framgångsrik, som är trogen sina principer, är fortfarande ett ideal för västerländsk kultur.

*Vårt folks fäderneärvda förmåga att styra  
sig självt*

AV FREDRIK LAGERROTH

Bland de många försök, som gjorts att teckna svenskarnas lynne, förekommer åtminstone ett, som tager direkt sikte på vårt folks förmåga att styra sig självt, sådan den framträtt under dess tusenåriga historia. Den har lämnats av Hans Järta i det aktstycke, varmed hans principal, 1809 års konstitutionsutskott, presenterar sitt förslag till den regeringsform, som ännu är den i Sverige gällande, och förtjänar väl att citeras i den inflätning den fått. Utskottet förklarar, att det skall anse sig ha väl uppfyllt vad riksens ständer kunnat vänta av detsamma, om de finna dess förslag »ytterst syfta till en sådan nationens allmänna daning, som skall instämma i det urgamla, aldrig utplånade och outplånliga svenska individuella lynnet av manlig stolthet utan övermod, av frihetskänsla utan yra, av sanningsnit utan svärmeri, av redbar verksamhet utan skryt och iver». Den vältaliga karakteristiken är avsedd att ge en säker grund för en god prognos